

Fiskelycka

Kamtjatkas laxrika vatten lockar björnar som vill ha sig ett skrovsmål. De i sin tur lockar en och annan fotograf. Schweizaren **Michel Roggo** åkte till Sibirien med målet att komma riktigt nära de stora djuren – och lyckades.

TEXT: ANNA CHIGOT ERIKSSON FOTO: MICHELROGGO/NATUREPL.COM

Laxen håller sig på avstånd och att fånga en är ingen enkel sak för en björn på över 600 kilo.

Sommaren 2012 var den schweiziske naturfotografen Michel Roggo i Kamtjatka för att fotografera fiskande björnar på nära håll. Han åkte till floden Ozernaya i naturreservatet Kronotsky. Där passerar många miljoner indianlaxar på sin väg till sjön och lekplatsen Kurilskoye. Och där det finns gott om lax finns hungriga björnar. Åtminstone i de här trakterna.

Med bara en lysraket som skydd vid en eventuell attack var Michel tvungen att ständigt vara på alerten.

– Jag såg till att hålla ett säkert avstånd till björnarna hela tiden. För att få närbilder satte jag fast kameran med undervattenhus i ena änden av en nio meter lång stång. Ändå var den inte lång nog ibland. Men jag behövde aldrig använda raketerna.

En björn visar med sin kropp när den är störd. Den rör huvudet, lyfter det högt och sänker det sedan. När den blir mer aggressiv kan den ibland göra några korta utfall med öppen mun.

– När det hände backade jag med en gång.

Michel kände sig trots allt trygg med att vara nära björnarna även om han hade stor respekt för de kraftfulla djuren.

– Men att fokusera på deras beteende samtidigt som jag fotograferade var svårt. Vid slutet av dagen var jag utmattad. Jag kunde inte sova för jag hörde björnar nära min stuga mitt i natten, för att inte tala om den lilla musen som rotade bland mina väskor i jakt på frystorkad mat. Jag låg ofta vaken och lyssnade på Tjajkovskij på min telefon – jag var ju ändå i Ryssland! ➤

När björnarna ätit sig mätta tycker de om att stanna i vattnet och slappna av, trots att det är mindre än tio grader under ytan.

Michel Roggos naturfototips

– Allt handlar om känsla, precis som när det gäller musik eller konst. Vad jag gör för att förbättra min fotografi är att jobba på min känslighet för skönhet i allmänhet. Jag går på utställningar och lyssnar på musik, mycket klassiskt. I Kamtjatka lyssnade jag på Tjajkovskij på kvällen och jag tror att han hjälpte mig att gå ut och ta bättre bilder dagen därpå.

– Specifikt för undervattensfotografi är att man behöver klart vatten, det kan aldrig bli för klart. Jag har väntat i veckor på att floder ska klarna efter häftiga regn. Så ha tålamod.

– Du kan aldrig komma för nära motivet i vattnet och du behöver ett vidvinkelobjektiv.

– Vill du fotografera i sötvatten behöver du inte resa långt, särskilt inte i Sverige. Prova först bäcken eller den lilla sjön nära ditt hem, det kan du göra utan att dyka. Jag jobbar mycket i små dammar och liknande utan att gå ner i vattnet. Jag håller bara ner kameran under ytan utan att se vad jag faktiskt plåtar. Det är kul, och ibland får man fantastiska resultat. Sedan tio år tillbaka är jag i Lappland varje sommaresemester, med en liten undervattenskamera förstås. Då brukar jag ibland snorkla runt i någon av de oräkneliga skogstjärnar som gömmer sig där – som en nyfiken pojke på upptäcktsfärd i en okänd värld.

Björnen är klumpig under vattnet. Laxen är alert och snabb. Skadade eller sjuka fiskar är de lättaste bytena.

Utrustning

Michel fotograferade björnarna med en Canon EOS 5D Mark II och ett 15 mm objektiv samt en Sony NEX 5N och ett 16 mm objektiv.

– I situationer med farliga djur jobbar jag med samma utrustning som jag har använt i trettio år. Jag tror att jag var en av de första att jobba så, hålla en stång i vattnet med en kamera i ett undervattenhus, med inbyggd videokamera som tillåter mig att kontrollera kompositionen och en lång trådlösare. Det var svårt i början med film och utan autofokus, med dagens digitala teknik är det mycket enklare och fler än jag jobbar på det här sättet.

Kamtjatkabjörnar äter enorma mängder fisk. De måste lagra tillräckligt med fett för att klara tiden i ide och äter ofta bara de fetaste delar av fisken – som rommen, skinnet och hjärnan.

Michel har lång erfarenhet av björnar så han kan läsa av deras humör rätt bra.

– Jag visste till exempel att man aldrig ska närma sig en hona med ungar, att unga björnar kan vara ganska nyfikna och så vidare.

De första dagarna handlade mest om att observera djuren för att se vilka han skulle kunna närma sig. Och ännu viktigare, att undersöka på vilka platser han kunde förvänta sig att stöta på björn.

– Det var förstås där det fanns mest lax och där vattnet inte var så djupt. Efter en del observation satte jag mig på en bra plats och väntade på den dominanta hanen, som var väldigt lugn. När han kom till sitt favoritfiskeställe tog jag till en början inga bilder. Jag stannade bara kvar och undvek ögonkontakt. Sedan höll jag stängan med undervattenhuset i vattnet – och björnen gav sig av direkt. Så jag tog bort stängan, väntade, försökte igen och efter några dagar kunde jag komma närmare. Men även då började han röra sitt huvud ibland och visade med det att han inte kände sig bekväm. Då backade jag ett tag.

Ibland kom björnen så nära som fyra, fem meter.

Under en knapp vecka bodde Michel i en stuga vid en forskningsstation nära floden.

– Det var tufft både mentalt och fysiskt, jag visste att den japanske fotografen Michio Hoshino dödades av en björn vid sjön Kurilskoy. Jag hade träffat honom i Alaska, han var erfaren... men ingenting är säkert när man har med vilda djur att göra.

Samtidigt var det här något av det mest speciella Michel gjort under sin karriär.

– Det är stora vilda djur i ett stort vilt landskap! Att accepteras av dem och kunna vara så nära, ibland i timmar... Men jag påminde ständigt mig själv om att det var *de* som bestämde här, inte jag.

Michel har specialiserat sig på sötvatten och jobbar med ett stort projekt som skildrar sötvattensmiljöer över hela världen. En del av arbetet handlar om Umeälven.

Han har plåtat allt från grodor och fiskar till bävrar, krokodiler – och björn.

– Ingen gång är den andra lik. När jag fotograferar fiskar komponerar jag ofta en bild under vattnet först, som om det vore en landskapsbild. Sedan väntar jag på att fiskarna ska simma in i bild. Det kan ta flera dagar att få ett enda fotografi. Med björnarna var det annorlunda. De unga gav sig på kameran med en gång, bara för att det var kul. Även den dominanta björnen inspekterade den då och då, han kom väldigt nära med rörde den aldrig. ■